

ارزیابی نقش مشارکت شهروندان در حمل و نقل پایدار شهری

مؤلف:

وحید ابراهیمی

(کارشناس ارشد مدیریت شهری)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	:	ابراهیمی، وحید، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	:	ارزیابی نقش مشارکت شهروندان در حمل و نقل پایدار شهری/مؤلف وحید ابراهیمی.
مشخصات نشر	:	تهران: اساتید دانشگاه: یاد عارف، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۲۵۰ص.
شابک	:	۹۷۸۶۰۰۸۸۲۹۷۵۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	حمل و نقل شهری -- ایران -- مشارکت شهروندان -- نمونه‌پژوهی
موضوع	:	Urban transportation -- Citizen participation -- Iran -- Case studies
موضوع	:	حمل و نقل -- ایران -- مدیریت -- نمونه‌پژوهی
موضوع	:	Transportation -- Case studies -- Management -- Iran --
موضوع	:	توسعه پایدار شهری -- ایران -- نمونه‌پژوهی
موضوع	:	Sustainable urban development -- Case studies -- Iran --
رده بندی کنگره	:	ع ۳۱۱ الف/الف ۹/۲ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	:	۴۰۱/۳۳۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۲۷۰۶۲

ارزیابی نقش مشارکت شهروندان در حمل و نقل پایدار شهری

مؤلف: وحید ابراهیمی

ناشر: انتشارات اساتید دانشگاه

ناشر همکار: انتشارات یاد عارف

سال چاپ و نوبت چاپ: اول تابستان ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۹-۷۵-۱

تلفن انتشارات: ۰۲۱-۶۶۴۰۱۸۷۸-۶۶۴۰۵۰۷۳ همراه ۰۹۱۲۴۳۴۲۷۴۱

فروشگاه اینترنتی <http://asatidedaneshgah.ir>

چکیده

حمل و نقل شهری یکی از اصلی ترین زیر بخش های توسعه و برنامه ریزی شهری می باشد. شهروندان همه روزه با شبکه های پیاده و سواره و انواع مختلف حمل و نقل تماس داشته و برای پاسخ گویی به طیفی از نیازهای شغلی، تحصیلی، خرید، تفریح و غیره از حمل و نقل شهری استفاده می کنند؛ بنابراین حمل و نقل به یکی از مهم ترین بخش های کیفیت زندگی شهروندان تبدیل شده است. اما متأسفانه طی سال های اخیر بر اثر توسعه مبتنی بر حرکت اتومبیل، مسائل و مشکلات حمل و نقلی متعددی بروز کرده است و تا زمانی که برنامه های توسعه شهری بر مبنای حرکت اتومبیل تهیه و اجرا گردند دستیابی به حمل و نقل پایدار امکان پذیر نخواهد بود. برای غلبه بر چنین مشکلاتی نیاز است که در گام اول حمل و نقل شهری از بعد پایداری ارزیابی شده و سپس راه حل هایی برای بهبود شرایط موجود پیشنهاد گردد.

هدف از ارائه کتاب حاضر ارزیابی وضعیت حمل و نقل درون شهری پایدار در کلانشهرها بوده است که در آن شهر تبریز به عنوان نمونه انتخاب شده و نظام موجود حمل و نقل این شهر با استفاده از تکنیک های تحلیلی AHP^۱ و SWOT^۲ مورد بررسی قرار گرفته است. روش جمع آوری اطلاعات در این تحقیق «کتابخانه» و «اسادی» بوده و در مرحله انجام ارزیابی سلسله مراتبی AHP و ماتریس SWOT و QSP^۳ نیز از روش «پرسشنامه و مصاحبه با کارشناسان» استفاده شده و در مرحله برنامه ریزی و ارائه پیشنهادات نیز از روش مشاهده استفاده شده است.

تبریز شهری چند هسته ای بوده و بر اساس مطالعات انجام شده مشخص شد که حمل و نقل این شهر و شیوه های سفر در آن با شاخص های حمل و نقل پایدار ناسازگار دارد. هدف حمل و نقل پایدار هرگز حذف هیچ یک از شیوه های سفر نبوده، بلکه فراهم آوردن امکانات زیرساخت ها و تشویق به استفاده از شیوه های پایدارتر و به حداقل رساندن استفاده از شیوه های ناپایدار می باشد؛ و در نتیجه سعی می شود مناسب ترین ترکیب شیوه های حمل و نقل در آن ارائه گردد. بر مبنای نتایج حاصل از AHP، مناسب ترین ترکیب حمل و نقل برای تبریز اینگونه حاصل شد: حمل و نقل در سطح شهر تبریز ۳۳٫۸٪ حمل و نقل عمومی، ۲۲٪ تاکسی، ۱۴٫۵٪ دوچرخه سواری، ۱۲٫۵٪ پیاده روی ۹٫۶٪ اتومبیل شخصی و نهایتاً ۷٫۷٪ به موتورسیکلت اختصاص یابد

^۱ Analytical Hierarchy Process

^۲ SWOT Matrix

هم پایدارترین ترکیب را خواهد داشت و امکانات و محدودیت‌های آن در قالب نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید با استفاده از روش تحلیلی SWOT بررسی گردید و در نهایت نیز پیشنهاداتی در قالب راهبردهای چهارگانه ارائه شده و با استفاده از تکنیک^۳ QSPM اولویت‌بندی شد.

وحید ابراهیمی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	۱-۱- مقدمه
۱۲	۱-۲- بیان مسأله
۱۳	۱-۳- ضرورت و اهمیت موضوع
۱۴	۱-۴- اهداف
۱۴	۱-۴-۱- هدف اصلی
۱۴	۱-۴-۲- اهداف فرعی
۱۵	۱-۵- پرسش های
۱۵	۱-۵-۱- پرسش اصلی
۱۵	۱-۵-۲- پرسش های فرعی
۱۵	۱-۶- پیشینه
۱۸	۱-۷- فرآیند ها
۲۰	۱-۸- روش
۲۱	۱-۹- کاربرد نتایج
۲۲	۱-۱۰- مشکلات و موانع
۲۲	۱-۱۱- مفاهیم اصلی
۲۵	۱-۱۲- جمع بندی
۲۷	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
۲۸	۲-۱- مقدمه
۲۸	۲-۲- مروری بر پیشینه برنامه ریزی حمل و نقل
۲۸	۲-۲-۱- سیر تکامل تفکر برنامه ریزی حمل و نقل شهری در جهان (پس دهه ۱۹۸۰)
۳۲	۲-۲-۲- سیر تکامل تفکر برنامه ریزی حمل و نقل در ایران
۳۴	۲-۳- نظریه ها و دیدگاه های مرتبط با حمل و نقل پایدار
۳۴	۲-۳-۱- نظریه توسعه پایدار- توسعه پایدار شهری
۳۶	۲-۳-۲- جنبش نو شهرسازی (نو شهرگرایی)
۳۸	۲-۳-۳- دیدگاه های اندیشمندان حمل و نقل انسان محور
۳۸	۲-۳-۳-۱- جین جیکوبز

۴۰	 کالین بوکانان ۲-۳-۳-۲
۴۱	 دونالد اپلارد ۲-۳-۳-۳
۴۲	 پیتر کالتروپ ۲-۳-۳-۴
۴۳	 ابعاد حمل و نقل پایدار شهری ۲-۴
۴۳	 بعد زیست محیطی حمل و نقل پایدار ۲-۴-۱
۴۳	 بعد اجتماعی حمل و نقل پایدار ۲-۴-۲
۴۳	 بعد اقتصادی حمل و نقل پایدار ۲-۴-۳
۴۴	 محوره ای حمل و نقل پایدار ۲-۵
۴۶	 اهداف حمل و نقل پایدار ۲-۶
۵۰	 راهبردها و استراتژی های عمده حمل و نقل پایدار ۲-۷
۵۰	 تغییرات در تکنواری وسایل نقلیه / سوخت ۲-۷-۱
۵۱	 اصلاح نحوه ی استفاده از وسایل ۲-۷-۲
۵۱	 مدیریت تقاضا ۲-۷-۳
۵۱	 استراتژی کاربری زمین ۲-۷-۴
۵۲	 سیاست های عمده ی حمل و نقل پایدار ۲-۸
۵۳	 اصول برنامه ریزی و سیاست گذاری در پشتیبانی به حمل و نقل پایدار ۲-۹
۵۳	 محدودیت تردد وسایل نقلیه ۲-۹-۱
۵۴	 تغییر ساختار شهری و کاربری زمین ۲-۹-۲
۵۵	 کاهش نیاز به سفر و تقلیل تأثیرات سوء حمل و نقل ۲-۹-۳
۵۵	 ترویج پیاده روی ۲-۹-۳-۱
۵۵	 ترویج دوچرخه سواری ۲-۹-۳-۲
۵۶	 گسترش حمل و نقل عمومی ۲-۹-۳-۳
۵۷	 تغییر فرهنگ استفاده از وسایل نقلیه ی شخصی ۲-۹-۴
۵۷	 مدیریت تقاضای سفر ۲-۹-۵
۵۷	 پیش بینی پارکینگ ها ۲-۹-۵-۱
۵۸	 پیش بینی نیازهای حرکت کالا ۲-۹-۵-۲
۵۸	 پیش بینی نیازهای معلولین ۲-۹-۵-۳
۵۸	 ارتقاء کیفیت زیست محیطی ۲-۹-۶
۵۹	 توجه به نقش شبکه ی حمل و نقل در مدیریت بحران حوادث طبیعی ۲-۹-۷

۵۹	۱۰-۲-شاخص‌های حمل‌ونقل پایدار
۶۵	۱۱-۲-چالش‌های اصلی توسعه پایدار حمل‌ونقل
۶۵	۱-۱۱-۲-چالش‌های پایداری مالی و اقتصادی حمل‌ونقل
۶۵	۲-۱۱-۲-چالش‌های پایداری محیطی و بوم‌شناسی حمل‌ونقل
۶۶	۳-۱۱-۲-چالش‌های پایداری اجتماعی و توزیعی حمل‌ونقل
۶۷	۱۲-۲-چارچوب نظری تحقیق
۶۸	۱۳-۲-پیاده‌روی (حمل‌ونقل پیاده محور)
۶۸	۱-۱۳-۲-مقدمه
۶۹	۲-۱۳-۲-ضرورت و اهمیت موضوع
۷۰	۳-۱۳-۲-مؤلفه‌های تأثیرگذار در محیط‌های پیاده‌مدار
۷۷	۴-۱۳-۲-اصول و معیارهای حمل‌ونقل پیاده‌مدار
۷۹	۵-۱۳-۲-راهبردها و سیاست‌های حمل‌ونقل پیاده‌مدار و مشارکت شهروندان
۸۱	۶-۱۳-۲-نتیجه‌گیری
۸۲	۱۴-۲-دوچرخه‌سواری
۸۲	۱-۱۴-۲-مقدمه
۸۲	۲-۱۴-۲-پیشینه تردد دوچرخه در جهان
۸۳	۳-۱۴-۲-انواع مسیرهای دوچرخه
۸۴	۴-۱۴-۲-عوامل مؤثر در طراحی شبکه دوچرخه سواری متفق شهری
۸۵	۵-۱۴-۲-نتیجه‌گیری
۸۵	۱۵-۲-جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۸۷	فصل سوم: روش شناسی
۸۸	۱-۳-مقدمه
۸۸	۲-۳-روش تحقیق
۹۰	۳-۳-جامعه‌ی آماری
۹۰	۳-۵-و مشاوران تهیه کننده طرح‌های ترافیکی شهر تبریز
۹۰	۴-۳-روش نمونه‌گیری، حجم نمونه مورد مطالعه
۹۳	۵-۳-فرآیند تحقیق
۹۵	۶-۳-تکنیک‌های آماری مورد استفاده در توصیف و تحلیل اطلاعات
۹۵	۱-۶-۳-چارچوب مفهومی مدل روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) گروهی

۹۵	۳-۶-۱-۱- تصمیم گیری و روش تحلیل آن
۹۶	۳-۶-۱-۲- دلیل استفاده از روش AHP
۹۶	۳-۶-۱-۳- روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP)
۹۸	۳-۶-۱-۴- روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) گروهی
۹۹	۳-۶-۲- چارچوب مفهومی مدل SWOT
۹۹	۳-۶-۲-۱- ضرورت و کاربرد تحلیل SWOT در شهرسازی
۱۰۰	۳-۶-۲-۲- مفاهیم پایه تحلیل SWOT
۱۰۳	۳-۶-۲-۳- چارچوب و فرآیند تکنیک SWOT
۳-۶-۲-۴	مراحل انجام تحلیل SWOT و تلفیق آن با ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی
۱۰۳	IE
۱۰۶	۳-۷- محدودیت های روش شناختی تحقیق
۱۰۶	۳-۸- تعاریف نظری و عملی هاله های و شاخص ها
۱۰۷	۳-۹- جمع بندی و نتیجه گیری
۱۰۹	فصل چهارم: بررسی نمونه موردی هاله های یافته های تحقیق
۱۱۰	۴-۱- مقدمه
۱۱۰	۴-۲- معرفی اجمالی قلمرو مکانی تحقیق (شهر تبریز)
۱۱۱	۴-۲-۱- روند رشد و دگرگونی جمعیتی و گسترش شهر تبریز
۱۱۱	۴-۲-۱-۱- روند دگرگونی جمعیت شهر تبریز
۱۱۲	۴-۲-۱-۲- روند دگرگونی و گسترش شهر تبریز
۱۱۳	۴-۲-۲- بررسی پیشنهادات حمل و نقلی طرح های تهیه شده برای تبریز
۱۱۳	۴-۲-۲-۱- طرح تفصیلی تبریز (مصوب سال ۱۳۸۲)
۱۱۴	۴-۲-۲-۲- مطالعات ساماندهی ترافیک شهر تبریز (مصوب ۱۳۸۲)
۴-۲-۲-۳	مطالعات نیازمندی های ترافیکی شهر تبریز در افق طرح جامع شهرسازی (مصوب ۱۳۹۰)
۱۱۵	۴-۲-۲-۴- جمع بندی
۱۱۶	۴-۲-۳- مطالعه شبکه خیابان های اصلی شهر
۱۱۷	۴-۲-۴- اهداف سفر در شهر تبریز
۱۱۸	۴-۲-۵- بررسی شیوه های مختلف حمل و نقل در وضع موجود شهر تبریز
۱۱۹	۴-۲-۵-۱- حمل و نقل عمومی و نیمه عمومی

۱-۱-۵-۲-۴-اطلاعات خطوط تاکسی رانی و اتوبوس رانی موجود	۱۱۹
۲-۵-۲-۴-مطالعات مربوط به شبکه دوچرخه سواری تبریز	۱۲۶
۴-۲-۵-۳-بررسی عبور و مرور عابرین پیاده و کریدورهای مربوطه در سطح شهر تبریز	۱۲۸
۴-۳-توصیف یافته‌های تحقیق	۱۳۰
۴-۳-۱-مقدمه	۱۳۰
۴-۳-۲-روش AHP گروهی	۱۳۰
۴-۳-۲-۱-ساخت درخت سلسله مراتب	۱۳۱
۴-۳-۲-۲-انجام مقایسه زوجی معیارها و زیرمعیارها (در صورت وجود)	۱۳۵
۴-۳-۲-۳-مقایسه زوجی گزینه‌ها براساس معیارها یا زیرمعیارها	۱۳۶
۴-۳-۲-۴-تشکیل جدول‌های مقایسه گروهی و استخراج اولویت‌ها از آن‌ها	۱۳۷
۴-۳-۲-۵-ترکیب اول و انتخاب گزینه برتر	۱۳۷
۴-۳-۲-۶-بررسی نرخ سازگاری	۱۳۸
۴-۳-۳-روش SWOT	۱۳۸
۴-۳-۳-۱-مرحله یک: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و عوامل خارجی و ماتریس بررسی رقابتی	۱۳۹
۴-۳-۳-۲-مرحله دوم: انواع راهبردهای اصلی	۱۴۲
۴-۴-تحلیل یافته‌های تحقیق	۱۴۶
۴-۴-۱-نتایج حاصل از مراحل روش AHP	۱۴۶
۴-۴-۲-نتایج حاصل از مراحل روش SWOT	۱۶۴
۴-۴-۲-۱-مرحله اول: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و عوامل خارجی و ماتریس بررسی رقابتی	۱۶۴
۴-۴-۲-۲-مرحله دوم تعیین جایگاه راهبردها	۱۷۱
۴-۴-۲-۳-مرحله سوم: تصمیم‌گیری؛ تعیین اولویت راهبردها با استفاده از تکنیک QSPM	۱۷۲
۴-۵-جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۸۰
فصل ۵: جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات	۱۸۵
۵-۱-مقدمه	۱۸۴
۵-۲-مروری بر اهداف طرح	۱۸۵
۵-۳-۱-هدف اصلی تحقیق	۱۸۵

۱۸۵.....	۵-۳-۲- اهداف فرعی.....
۱۸۶.....	۵-۳- پرسش‌های تحقیق.....
۱۹۰.....	۵-۴- نتیجه‌گیری.....
۱۹۲.....	۵-۵- پیشنهادات.....
۱۹۲.....	۵-۵-۱- پیشنهادات این تحقیق.....
۱۹۳.....	۵-۵-۲- پیشنهاد پروژه‌ها و اقدامات آتی.....
۱۹۳.....	۵-۵-۲-۱- اقدامات پیشنهادی.....
۱۹۳.....	۵-۵-۲-۲- طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی.....
۱۹۷.....	پیوست ۹.....
	پیوست شماره ۱: پرسشنامه AHP با هدف شناسایی شیوه‌های حمل‌ونقل پایدار شهری برای
۱۹۶.....	تبریز.....
۲۱۴.....	پیوست شماره ۲: پرسشنامه SV OT با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه پیاده‌مدار تبریز.....
	پیوست شماره ۳: پرسشنامه GSP با هدف تعیین میزان اثر هریک از عوامل در رسیدن به
۲۱۸.....	راهبردهای ارائه شده برای ارتقاء توسعه پیاده‌مدار.....
۲۱۸.....	باسمه تعالی.....
۲۳۲.....	منابع.....
۲۳۸.....	منابع لاتین.....